

Datum

2025-02-03

Adress

Diarienummer

SN-2024-2302

Yttrande

Till

Stadsrevisionen

Revisionens granskningsrapport Hållbarhetskrav vid inköp SR-2024-86

Servicenämnden föreslås besluta att lämna följande yttrande:

Sammanfattning

Servicenämnden är av uppfattningen att systematisk uppföljning, dokumentation och rapportering stärks genom förbättrad intern kontroll. Utifrån granskningens rekommendationer kommer servicenämnden, inom ramen för internkontrollplan 2025, att arbeta med att utveckla följande i samtliga avdelningar i nämndens förvaltning:

- Säkerställa att systematisk uppföljning genomförs av ställda hållbarhetskrav vid inköp från avtal.
- Säkerställa att uppföljning av ställda hållbarhetskrav i avtal dokumenteras.
- Säkerställa att uppföljning av hållbarhetskrav rapporteras till nämnden.

I yttrandet redovisar servicenämnden även andra pågående och planerade åtgärder i de fyra verksamheter som revisionens granskning har inriktats på: avdelningarna skolrestauranger, kommunteknik, stadsfastigheter och sektionen serviceresor inom avdelningen kommundjänster.

Servicenämnden ser att införandet av den kommungemensamma avtalsdatabasen Kommers kan bli ett verktyg för att stärka den systematiska uppföljningen och dokumentationen av denna. Kommers är under uppstart och formerna för användande är inte helt klarlagda, vilket kommer att vara ett utvecklingsarbete framöver.

Servicenämnden har tillsett att rapportering till nämnden om arbetet med hållbarhetskrav vid inköp kommer att ske inom ramen för uppföljningen av intern kontroll.

Yttrande

Service-nämnden har i sitt yttrande inledningsvis övergripande kommentarer, som gäller samtliga av nämndens verksamheter, om revisionens sammanvägda bedömning. Därpå kommenterar service-nämnden i tur och ordning bedömningarna och rekommendationerna om systematisk uppföljning, dokumentation och rapportering. I vart och ett av dessa tre avsnitt kommenterar service-nämnden först övergripande och sedan i den mån det behövs genom att beskriva förhållanden i specifika verksamheter.

Sammanvägd bedömning

Revisionens sammanvägda bedömning är att service-nämnden inte helt har säkerställt en tillräcklig intern kontroll avseende hållbarhetskrav vid inköps- och avtalsuppföljning. Granskningen visar bland annat att det inte genomförs någon systematisk uppföljning och rapportering vad gäller hållbarhetskrav i avtal.

Service-nämndens kommentarer om den sammanvägda bedömningen

Service-nämnden är av uppfattningen att systematisk uppföljning, dokumentation och rapportering stärks genom förbättrad intern kontroll. Utifrån granskningens rekommendationer kommer service-nämnden, inom ramen för internkontrollplan 2025, att arbeta med att utveckla följande:

- Säkerställa att systematisk uppföljning genomförs av ställda hållbarhetskrav vid inköp från avtal.
- Säkerställa att uppföljning av ställda hållbarhetskrav i avtal dokumenteras.
- Säkerställa att uppföljning av hållbarhetskrav rapporteras till nämnden.

De tre punkterna utgör direktåtgärden ”Uppföljning hållbarhetskrav i avtal” i internkontrollplanen för 2025, som samtliga avdelningar ska arbeta med.

Rapportering till nämnden om arbetet med hållbarhetskrav vid inköp kommer att ske inom ramen för uppföljningen av intern kontroll.

Bedömning och rekommendation om systematisk uppföljning

Revisionens bedömning är att service-nämnden inte helt har säkerställt att systematisk uppföljning genomförs av hållbarhetskrav.

Revisionen rekommenderar service-nämnden att säkerställa att systematisk uppföljning genomförs av ställda hållbarhetskrav vid inköp från avtal.

Servicenämndens kommentarer om systematisk uppföljning

Servicenämnden ser att införandet av den kommungemensamma avtalsdatabasen Kommers kan bli ett verktyg för att stärka den systematiska uppföljningen i flera verksamheter. Kommers är under uppstart och formerna för användande är inte helt klarlagda, vilket kommer att vara ett utvecklingsarbete framöver.

Det pågår också en rad andra arbeten i servicenämndens verksamheter i syfte att stärka den systematiska uppföljningen. Dessa arbeten beskrivs närmare nedan.

Kommuntekniks uppföljning

Kommuntekniks ledning beslutade under våren 2024 i samband med införandet av det nya upphandlingsverktyget Kommers att avdela mer resurser för avtalsuppföljning. En tjänsteperson kommer att arbeta med avtalsuppföljningen i nära samarbete med kommuntekniks avtalsansvariga chefer, och tillsammans med miljösamordnare och upphandlingsstrategen i den mån så behövs.

Kommunteknik har under år 2024 tagit fram rutiner och mallar för hur avtalsuppföljningen av ramavtalen ska genomföras med start år 2025.

Kommunteknik har också i dialog med andra förvaltningar initierat och startat ett nätverk tillsammans med stadskontorets hållbarhetskoordinatorer på upphandlingsenheten på stadskontoret. I nätverket ingår också stadsfastigheter inom serviceförvaltningen, fastighets- och gatukontoret samt arbetsmarknads- och socialförvaltningen. Syftet är att utbyta erfarenheter, öka kunskaperna om hur upphandlingsenheten utför avtalsuppföljningen av hållbarhetskraven i de kommuncentrala upphandlingarna samt att införa andras arbetssätt i den egna verksamheten.

Kommunteknik har också tillsammans med fastighets- och gatukontorets upphandlare arbetat med att omformulera, utveckla och skapa likartade skrivningar i kommande förfrågningsunderlag av nya upphandlingar för att på så sätt kunna hjälpa varandra (förvaltningar emellan) med uppföljning av hållbarhetskraven. Ett dokument har upprättats, som anger ett antal sociala, ekologiska och ekonomiska krav som kan ställas och därmed enkelt kan följas upp under avtalstiden. Effekten av detta arbete som genomförts under 2024 och framåt kommer troligtvis kommunteknik att kunna se resultat av redan under år 2025.

Kommunteknik startade arbetet med uppföljning av nytecknade ramavtal direkt i början av januari 2025. På startmötena gicks det igenom både vad och hur granskningen kommer att genomföras och vad leverantören förväntas skicka in till kommunteknik under innevarande år.

Kommuntekniks ledning genomför kontinuerligt avtalsuppföljning under åren och detta arbete kan både komma att utökas och utvecklas för att på så sätt öka kunskapen och få en bättre uppföljning av bland annat hållbarhetskraven i kommuntekniks ramavtal.

Kommunteknik har också tillsammans med stadsfastigheter beslutat att ramavtalsupphandlingar som berör avdelningarnas verksamheter ska genomföras tillsammans av stadsfastigheters upphandlare.

På så sätt kan avtalsuppföljningen bli både effektivare och bättre framöver inom serviceförvaltningen.

Serviceresors uppföljning

Serviceresor arbetar löpande med uppföljning av de hållbarhetskrav som ställs i upphandlade avtal. Upphandlingsenheten har fått i uppdrag från tekniska nämnden att granska hållbarhetskraven avseende avtalet för persontransporter. Uppföljning och granskning av gällande skolskjutsavtalet utförs av serviceresor.

Skolrestaurangers uppföljning

Skolrestauranger ska göra en inventering över de avtal som avdelningen ansvarar för och ska göra uppföljning av. Skolrestauranger ska ta fram en rutin för avdelningens systematiska uppföljning av kravställning för sina avtal.

Stadsfastigheters uppföljning

Stadsrevisionen beskriver väl de stickprov som gjorts på uppföljning av hållbarhetskrav samt krav inom kvalitetsområdet. Stickproven visar att uppföljningen av hållbarhetskrav kan utvecklas inom stadsfastigheter. Det är inte lika tydligt beskrivit omfattningen av de avtal och leverantörer som idag upphandlas av stadsfastigheter¹, vilket kan vara av vikt för att ge en bild av möjligheten till en uppföljning som skulle ge hundraprocentigt utfall i den typ av stickprov som genomförts av stadsrevisionen.

Stadsfastigheter har sedan tidigare identifierat ett behov av att vidareutveckla sitt systematiska arbete med uppföljning kring hållbarhetskrav. Detta är något som

¹ Inom stadsfastigheter finns 20 ramavtal som upphandlas av byggprojektenheten, där varje ramavtal vanligen har fyra leverantörer. Inom stadsfastigheters övriga enheter finns ramavtal med ytterligare cirka 30 leverantörer samt två överenskommelser med kommunteknik. Detta ger totalt cirka 110 leverantörer i ramavtal och ytterligare nya ramavtal kommer att upphandlas under 2025 utifrån att stadsfastigheter bland annat tar över stadens säkerhetsanläggningar och ska utveckla stadens system för laddinfrastruktur för stadens bilar. Utöver detta finns cirka 20-30 avtal med entreprenörer för större entreprenadupphandling (större ombyggnationer och nybyggnationer som inte avropas på ramavtal). Just nu påbörjas även upphandling av fastighetsägare vid inhyrning av lokaler. Även där ställs hållbarhetskrav som ska följas upp.

stadsfastigheter planerat inför 2025 men redan påbörjat under 2024. Merparten av stickproven som revisionen baserat sin bedömning på är tillkomna under det gångna verksamhetsåret, där uppföljning ännu inte varit aktuell.

Det finns idag en person inom stadsfastigheter som jobbar 60 procent av sin tjänst med uppföljning av hållbarhetskrav i stadsfastigheters avtal. Att årligen utföra ingående uppföljningar av samtliga hållbarhetskrav i samtliga dessa avtal är inte möjligt. Uppföljningen sker därför utifrån följande överväganden:

- 1) Riskerna för stor negativ miljö/social påverkan bedöms vara stora utifrån de uppdrag som utförs av leverantörer inom respektive avtal,
- 2) Hur stora belopp som hanteras inom respektive avtal och;
- 3) Möjligheten till fysiska platsbesök, då dessa ger en betydligt mer fullständig bild av leverantörens faktiska arbete, jämfört med skrivbordsuppföljningar.

Stadsfastigheter påbörjar under 2025 ett arbete för att tydliggöra struktur på vilka kvalitetskrav, utöver hållbarhetskrav, som ska följas upp. Detta är en konsekvens av ett ökat behov av uppföljning till följd av bland annat uppgifter från visselblåsare om felaktig fakturering, utökad granskning av fakturor som genomförts 2024 samt stadsfastigheters erfarenheter från ramavtalet med Bravida (el-service). Resultatet av arbetet blir underlag för vilka krav som ska följas upp men också omfattningen av hur många kontroller som organisationen har resurser till per år.

Stadsfastigheter planerar följande åtgärder:

Åtgärd: Prioritering av uppföljningsarbetet

Effekt: Säkerställa att uppföljning av hållbarhetskrav görs samt utförs ordentligt.

Tid: 2025 och kontinuerligt

Beskrivning av aktiviteter: Stadsfastigheter gör bedömningen att det inte är helt tydligt om det föreligger kritik mot befintlig prioritering av uppföljningsarbetet som görs. Dock avser stadsfastigheter att fortsätta med en prioritering av uppföljningsarbetet utifrån ovan beskrivna principer.

Denna nivå gör att uppföljning av hållbarhetskrav med platsbesök under pågående produktion genomförs i prioriterade större byggprojekt och avrop på ramavtal per år.

Åtgärd: Genomföra oanmälda platsbesök

Effekt: Genomförande av platsbesök ger betydligt mer fullständig bild av leverantörens faktiska arbete (i jämförelse med skrivbordsuppföljningar)

Tid: Pågår sedan tidigare, fortlöpande i det systematiska arbetet

Beskrivning av aktiviteter: Stadsfastigheter i samverkan med den utökade uppföljningsfunktionen inom stadskontoret kommer att genomföra oanmälda platsbesök med fokus på arbetsrättsliga villkor och minskad risk för arbetslivskriminalitet under kommande år.

Åtgärd: Säkerställa att hållbarhetskrav återfinns och är tydliga i samtliga upphandlingar

Effekt: Förutsättningen för att kunna följa upp hållbarhetskrav i upphandlingar är att hållbarhetskraven återfinns och är tydligt definierade i samtliga upphandlingar.

Bidrar till mer effektiv uppföljning.

Tid: 2025 och fortlöpande i det systematiska arbetet.

Beskrivning av aktiviteter: Grunden för en effektiv uppföljning av hållbarhetskrav är att kraven finns med i upphandlingar och är ställda på ett tydligt sätt så att de kan följas upp. Detta är något stadsfastigheter har för avsikt att fortsätta med och utveckla/förbättra. I detta arbete används standardiserade mallar som stadsfastigheter kontinuerligt utvecklar och förbättrar för att inkludera hållbarhetskrav. Detta säkerställer kvalitet. Arbetet behöver hela tiden hålla sig a jour med branschstandard och lagändringar.

Åtgärd: Skapa tydligare struktur i uppföljningsarbetet

Effekt: Säkerställa uppföljning. Medför kvalitetskontroll i uppföljning genom standardiserade förfarande för kravställning och uppföljning.

Tid: Påbörjat sedan tidigare och fortlöpande i det systematiska arbetet.

Beskrivning av aktiviteter: Genom att skapa tydligare struktur i uppföljningsarbetet säkerställs uppföljningen samt bidrar till kvalitetskontroll. Detta arbete pågår sedan tidigare och vidareutvecklas genom att fokusera på:

- Förbättra den interna dialogen och ansvarsfördelningen i uppföljningsarbetet.
- Välja ut rätt krav att följa upp
- Samt definiera hur dessa krav ska följas upp på bästa sätt
- Tydliggöra i vilka upphandlingar krav ska följas upp (både entreprenad/LOU-avtal och ramavtal)

Bedömning och rekommendation om dokumentation

Revisionens bedömning är att servicenämnden inte helt har säkerställt en dokumenterad uppföljning av hållbarhetskrav.

Revisionen rekommenderar servicenämnden att säkerställa att uppföljning av ställda hållbarhetskrav i avtal dokumenteras.

Servicenämndens kommentarer om dokumentation

Servicenämnden anser att det är viktigt att verksamheterna i sina rutiner säkerställer att den uppföljning som görs också dokumenteras. Den nya avtalsdatabasen Kommers har funktioner som gör att systemet generellt sett kan vara lämpligt för att dokumentera uppföljning. Eftersom Kommers är nytt för verksamheterna är det möjligt att det under implementeringen av systemet visar sig att inte all uppföljning kan dokumenteras i Kommers, men i takt med att systemet implementeras och utvecklas kommer korrekt dokumentation i så fall att kunna göras genom nya eller förändrade funktioner och/eller arbetssätt. Även andra system kan i vissa fall bli aktuella. Kommers kommer

på sikt kommer att få en integration till diariet Platina. Kommers är under uppstart och formerna för användande är inte helt klarlagda, vilket innebär att dessa tankar kommer att undersökas närmare längre fram under 2025 under implementeringsarbetet.

Bedömning och rekommendation om rapportering

Revisionens bedömning är att servicenämnden inte helt har säkerställt rapportering av hållbarhetskrav vid inköps- och avtalsuppföljning.

Revisionen rekommenderar servicenämnden att säkerställa att uppföljning av hållbarhetskrav rapporteras till nämnden.

Servicenämndens kommentarer om rapportering

Servicenämnden har genom internkontrollplanen, vilket närmare har beskrivits i den övergripande kommentaren om revisionens sammanvägda bedömning, tillsett att rapportering till nämnden om arbetet med hållbarhetskrav vid inköp kommer att ske inom ramen för uppföljningen av intern kontroll. En gemensam rutin för avdelningarnas rapportering till nämnden planeras att tas fram inom ramen för intern kontroll.

Stadskontoret efterfrågar mer och mer information om hållbarhetskrav och uppföljning av kraven i sin årliga insamling av underlag till stadens upphandlingsplan. Mycket av den information som revisorerna menar att servicenämnden inte får ta del av finns därför i avdelningarnas underlag till upphandlingsplanen. Processen för att ta fram servicenämndens upphandlingsplan utvecklas ständigt vilket över tid leder till bättre rapportering till nämnden.

Serviceresors rapportering

Serviceförvaltningen har fått i uppdrag att upphandla avtal för skolskjuts. Emellertid råder det otydlighet kring om utförda granskningar ska rapporteras till servicenämnden eller till de beställande förvaltningarnas nämnder. Det finns ett behov av att tillsammans med serviceförvaltningens uppdragsgivare säkerställa denna process framåt.

Ordförande Frida Trollmyr (S)

Nämndsekreterare Jim Johannesson

[Här anger du om det finns reservationer/särskilda yttranden.]